

Posudek disertační práce Mgr. Jany Drdové

Diskuse o socialistickém realismu v meziválečném Československu

(Historický ústav FF Univerzity Hradec Králové 2017, 200 s.)

Doktorandka Mgr. Jana Drdová předložila k obhajobě disertační práci na téma *Diskuse o socialistickém realismu v meziválečném tisku*. Z hlediska kontextu české historiografie posledních desetiletí (po roce 1989) jde o téma zvolené velmi vhodně, neboť problematice socialistického realismu, na rozdíl od jiných uměleckých směrů, kulturních tendencí a souvislostí meziválečné éry, doposud nebyla věnována systematická pozornost. Jako plnohodnotný umělecký směr zůstával opomíjen, což ostatně autorka konstatuje a objasňuje na počátku úvodu své disertační práce. Jana Drdová si jako hlavní cíl svého výzkumu stanovila rekonstrukci „dobových diskusí o aktuálních, kulturněpolitických otázkách probíhajících mezi jednotlivými levicovými intelektuály, stejně jako *poodhalení* jejich myšlenkového světa“ (s. 20). S akcentem položeným na třicátá léta se zaměřuje takřka výhradně na literaturu, čímž ostatní oblasti kultury a umění opomíjí. Nabízí se tak první otázka, zda socialistický realismus nacházel výraznější uplatnění i v dalších oblastech československé meziválečné umělecké tvorby, popř. jaké bylo provázání těchto oblastí s literaturou a pochopitelně i kulturní politikou KSČ? Nicméně jejím vyslovením neupírám autorce právo téma disertace zúžit právě směrem k literatuře, která byla nepochybně nejvíce nosnou platformou, kde se socialistický realismus postupně utvářel a uplatňoval.

Posuzovaná disertační práce je nesporným a zcela zásadním faktografickým přínosem pro poznání dané problematiky. K jejímu napsání autorka přistoupila na základě rozsáhlé a pečlivé heuristiky, těžiště svého výzkumu potom položila na práci s meziválečnou publicistikou a dalšími publikovanými texty, jejichž úctyhodný přehled uvádí v seznamu pramenů a literatury, další komplementární rovinou jejího výzkumu byla práce s archivními fondy (osobní pozůstalosti v Památníku národního písemnictví – zejména korespondence jednotlivých aktérů dobových diskusí a Fond KSČ v Národním archivu – materiály ke sjezdům, např. závěrečná usnesení). Rovněž přehled literatury, který autorka v disertaci uvádí, svědčí o její velmi dobré orientaci v širším kontextu zkoumaného tématu. (K seznamu pramenů a literatury mám pouze formální poznámku, a to především pro případ, že by disertační práce měla vyjít tiskem. Doporučuji nedělit prameny na *Články a stati v dobovém tisku*, *Dobové monografie a sborníky* a *Publikované prameny*; literaturu není třeba dělit na *Studie a články* a *Monografie*.)

Oceňuji skutečnost, že doktorandka dokázala při své práci využít dřívějších badatelských zkušeností a výsledků, jichž dosáhla při předcházejícím výzkumu, kdy se věnovala publicistice

Záviše Kalandry (*Papežová Jana, Plout proti proudu (Publicistika Záviše Kalandry)*, Červený Kostelec 2012). V disertační práci v podstatě metodologicky navázala na tyto svoje dřívější badatelské a autorské aktivity. Základem její práce je pečlivé studium pramenů, jehož výsledky pak prezentuje ponejvíce popisným způsobem. Autorka tak do značné míry setrvává na pozicích empiricko-kritické historiografie, osciluje mezi opatrnou analýzou, reprodukcí a velmi váhavou interpretací. Výsledkem její práce je tak především detailní rekonstrukce dobových diskusí o socialistickém realismu, od níž se v budoucnu může odvinout řada dalších více interpretačně zaměřených výzkumů. Této rekonstrukci předchází kapitoly věnované *české levicové kultuře po první světové válce* (2) a *KSČ a její kulturní politice* (3), kde se Jana Drdová zaměřila na postižení celkového a nikterak jednoduchého levicového kulturně-politického kontextu meziválečného Československa. V této části disertace prokázala schopnost citlivého vnímání dobových diskusí a polemik, jejichž výsledkem bylo formování jednotlivých proudů/směrů levicové kultury, z nichž některé vyrůstaly ještě z tradice konce 19. století. Značnou pozornost věnovala analýze vztahu KSČ a stranických orgánů ke kultuře a umění, včetně postižení míry autonomie a závislosti KSČ v těchto otázkách na Moskvě a SSSR. Ukazuje, že KSČ mnohem více „respektovala“ domácí kulturní podmínky, než se obvykle soudí a často i uvádí. A předkládá hned několik zdůvodnění této situace (s. 54 – 55). Pozitivně hodnotím rovněž autorčin vhléd do složitých poměrů v otázce českého surrealismu a jeho rozkolu.

Zásadní badatelský přínos mají pak mít nejspíše zbývající části disertační práce, tj. kapitoly 4 – 6, *Koncepce socialistického realismu a československá kulturní levice, Proces sjednocování kulturní levicové scény na základě antifašismu a Diskuse o umělecké svobodě a nezávislé kritice poměrů v Sovětském svazu*. Zde však Jana Drdová setrvává takřka výhradně na pozicích deskripce. Postupuje systematicky a se značnou dávkou respektu k názorům, jež v dané době zaznívaly.

Vedle úvahy nad již vyslovenou otázkou po souvislostech literatury a dalších oblastí umění na pozadí socialistického realismu bych uvítala, kdyby se autorka u obhajoby mohla vyjádřit k případným souvislostem meziválečného československého socialistického realismu a myšlenkového zázemí francouzských levicových intelektuálů. Poněkud složitější otázkou by potom byl pokus o vymezení určitého typu „ideální podoby“ uměleckého díla socialistického realismu a stejně tak typu umělce, který by takové dílo vytvářel, tj. např. jaké role by takové umělecké dílo mělo plnit a jaké představy by měl naplňovat jeho tvůrce.

O faktografickém přínosu disertační práce Mgr. Jany Drdové není třeba pochybovat, stejně jako o její původnosti a v mnoha ohledech i objevnosti. Doktorandka zrealizovala rozsáhlý pramenný výzkum a vytčené cíle víceméně naplnila, na řadu otázek podala uspokojivou odpověď. S jistými výhradami respektuji rovněž její metodologii, ačkoli by práci prospěla výraznější

interpretační zainteresovanost. Zásadní výhradu mám ale k stylistické úrovni textu, jakkoli obvykle přiznávám autorům právo na jejich osobitý styl. V případě publikování, jež by si disertace z věcného hlediska jistě zasloužila, by bylo třeba text po stránce stylistické zásadním způsobem korigovat, místy zřejmě celé pasáže přestylizovat. Především odstranit četné odkazy na jiné, ať už předcházející nebo následující části práce, tj. obraty typu *bylo již uvedeno, již bylo naznačeno, bude řečeno v jiné části práce* atp. Stejně tak by měla autorka v textu více vystupovat sama za sebe, neboť by vlastně měla prezentovat své názory a závěry, svoje vidění dané problematiky, popř. názorů aktérů, jimiž se právě zabývá, většinou však sama sebe až přespříliš upozaduje.

Posuzovanou disertační práci hodnotím pozitivně, považuji ji za přínosnou a z hlediska celku vyhovující kritériím kladeným na práce tohoto typu. Doporučuji ji proto k obhajobě a v případě jejího zdárného průběhu doporučuji udělení titulu Ph.D.

doc. PhDr. Veronika Středová, Ph.D.

V Hradci Králové 31. 5. 2017.